

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van een
bureauonderzoek en boringen op de
bouwkavel van de familie Postma aan de
Westersingel te Noardburgum, gemeente
Tytsjerksteradiel (Fr.)**

G.J. de Roller

ARC-Rapporten 2003-58

Groningen
3 maart 2004
ISSN 1574-6887

1 Inleiding

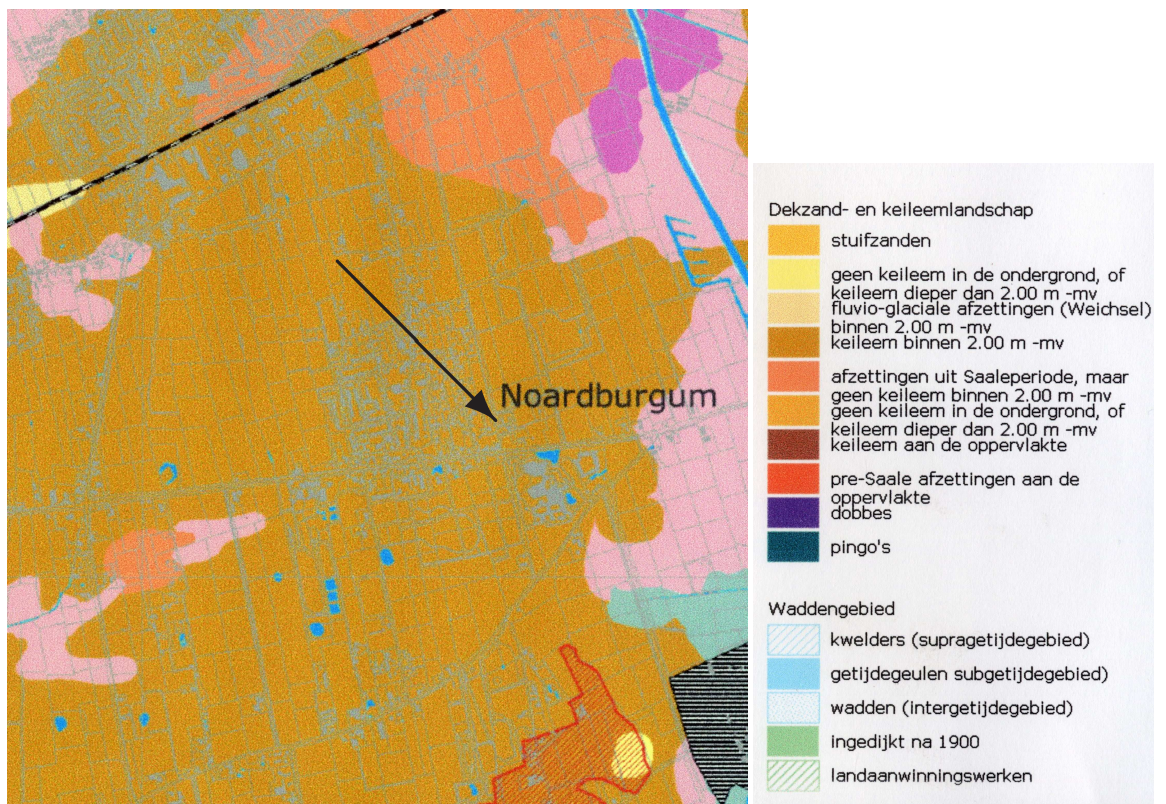
1.1 Objectgegevens

ARC-Projectcode	2003-137
Provincie	Friesland
Gemeente	Tytsjerksteradiel
Plaats	Noardburgum
Toponiem	Tsjerkepaed 16
Kaartblad	6D
Coördinaten	196.550/582.200
Periode	–
Type object	–
Type bodem	Zandgrond
Geomorfologie	Dekzand

1.2 Aanleiding van het onderzoek

De aanleiding voor het archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) zijn de bouwplannen van de familie W. Postma, die van plan zijn om een woonhuis te bouwen op de kavel Tsjerkepaed 16 te Noardburgum. De kavel ligt tussen het Tsjerkepaed en de Westersingel. In de nabijheid van het perceel zijn recentelijk vondsten uit de steentijd gedaan en voor het perceel geldt een middelhoge verwachtingswaarde voor archeologie. Daarom adviseerde de provinsje Fryslân, conform het Verdrag van Malta, een archeologisch onderzoek op het perceel te laten uitvoeren om te bepalen of de bodemopbouw nog intact is.¹ De architect van de familie Postma, dhr. Auke J. de Vries, heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) daarom opdracht gegeven het archeologisch onderzoek uit te voeren. Het veldwerk is uitgevoerd op 31 oktober 2003 door drs. ing. G.J. de Roller en mw. drs. M. Es-sink.

¹Brief provinsje Fryslân d.d. 18 februari 2003.

Afbeelding 1 Geologische kaart van de provinsje Fryslân met de landschapstypen (Bron: FAMKE, provincie Friesland). De pijl geeft de ligging van het onderzoeksgebied aan.

1.3 Werkwijze

Om de doelstelling te kunnen verwezenlijken is een bureauonderzoek uitgevoerd en zijn op het onderzoeksterrein van ca. 0,49 hectare negen boringen gezet (zie afb. 2). Deze boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele, indruk van de bodemopbouw te krijgen. Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor.

De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies zijn opgemeten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot.

2 Resultaten

2.1 Bureauonderzoek en geo-archeologische context

Volgens de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) is het gebied rond Noardburgum in verdieping. Dat wil zeggen dat er nader onderzoek moet plaatsvinden om een goede archeologische verwachtingswaarde voor het gebied vast te stellen. Volgens de provincie² heeft het gebied een middelmatige trefkans en zijn er in het verleden vondsten uit de steentijd gedaan. Archis (archeologische database voor Nederland) geeft echter geen waarnemingen of monumenten voor de wijde omgeving van Noardburgum. De provinsje Fryslân is bezig om het gebied rond Noardburgum verder te karteren. Uit dit onderzoek blijkt dat er iets meer noordelijk van het onderzoeksgebied, nog langs het Tsjerkepaed, diverse vuursteenvindplaatsen liggen. Deze gegevens zijn zo recent dat ze nog niet in Archis zijn opgenomen.³

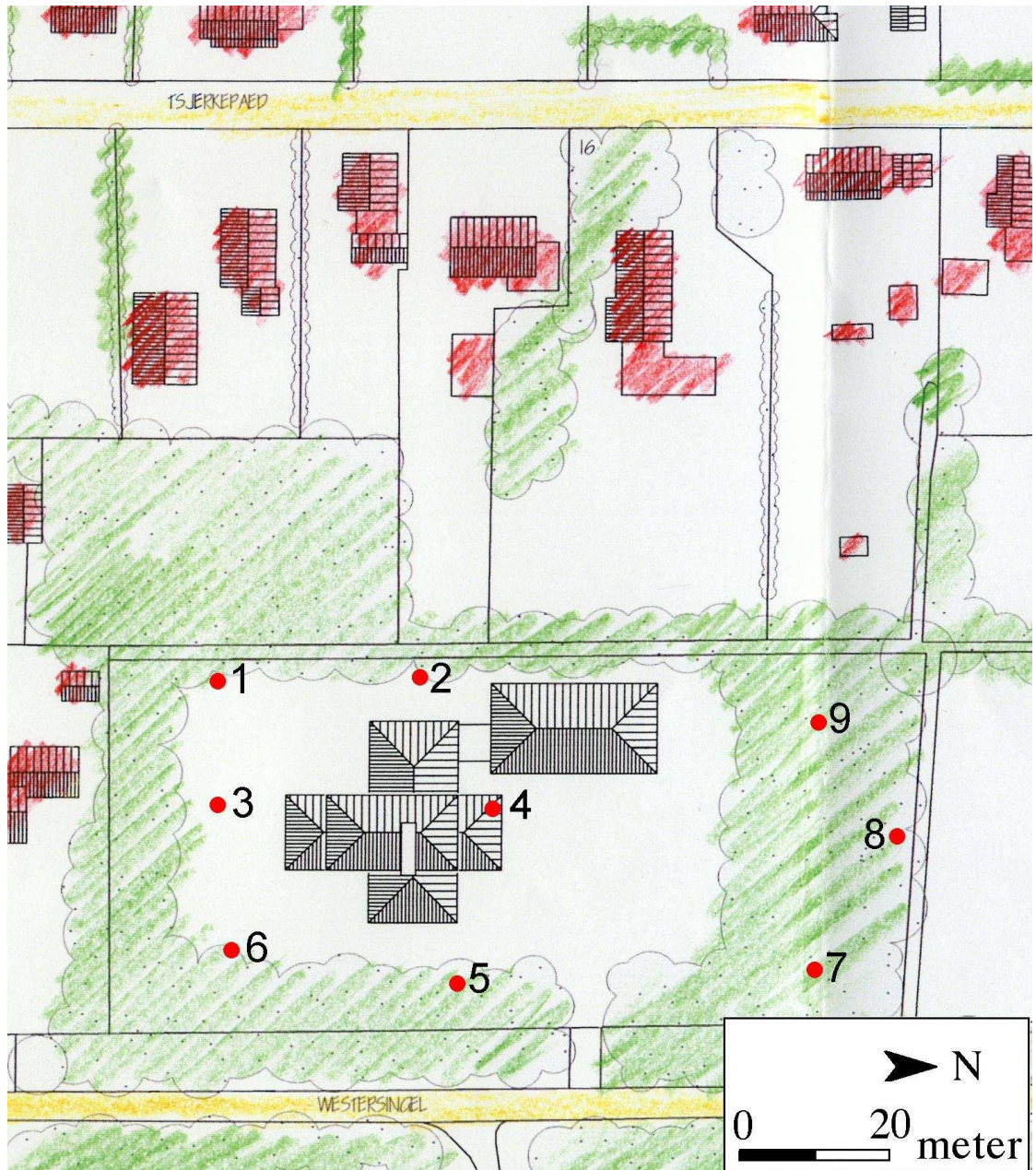
Volgens de historische atlas was het gebied waar het huidige dorp zich bevindt, in 1851-1855 deels als bouwland en deels als grasland in gebruik. Het onderzoeksgebied staat als bouwland op de kaart en grenst in het oosten aan het 'Haersma's Bosch'. De cultuurhistorische kaart van de provinsje Fryslân geeft aan dat het een landschap betreft waarvan de bodem bestaat uit keileem, waarop een laag dekzand ligt. De keileem is binnen 2 meter beneden maaiveld aan te treffen (afb. 1). Afhankelijk van de ontginningsdiepte, de eventuele pluggenbemesting van de akker, subrecente verstoringen en bebouwingen kunnen archeologische sporen zoals paalgaten van huizen, waterputten, afvalkuilen en sporen van vuursteenbewerking behouden zijn.

2.2 Bodemopbouw

Tijdens het veldbezoek bleek dat het terrein direct achter de woning aan het Tsjerkepaed 16 als opslag wordt gebruikt voor het metselbedrijf van de familie Postma. Het zuidelijk deel van het terrein bestaat uit een stukje grasland omgeven door bossages. In het noordelijke deel bevindt zich ook een stukje bos waarin nog een

²Zie noot 1.

³Met dank aan onze conculega's van RAAP Archeologisch Adviesbureau.

Afbeelding 2 Ligging van de boorpunten 1-9 binnen het te onderzoeken perceel met daarop de ligging van de toekomstige woning. Kaart: B. Schomaker.

waterput ligt van een woning die in de jaren '50 van de vorige eeuw is gesloopt. De heer Postma vertelde dat een jaar of twintig geleden het hele perceel over de kop is geweest. Dit is duidelijk te zien in de boorresultaten. Onder een zandige toplaag bevindt zich leem, vermengd met stukjes baksteen en mortel. Plaatselijk is er een afwisseling van leem en zand. Ter hoogte van de toekomstige brug naar de Westersingel bevond de ongeroerde grond (de keileem) zich op twee meter onder het maaiveld (bijlage 1). Omdat het perceel in gebruik is als bedrijfsopslag, grasland en bos met een ondergroei van bramen, was de vondstzichtbaarheid nihil. Er zijn geen vondsten gedaan.

3 Conclusie

Uit het booronderzoek blijkt dat het terrein in het recente verleden zodanig is verstoord dat er geen archeologische resten meer zijn te verwachten. Vanuit archeologisch oogpunt zijn er dan ook geen belemmeringen voor de bouw van de woning van de familie Postma.

Bijlage 1 Boorstaten

In de tabel is de diepte in cm onder het maaiveld weergegeven.

De afkortingen die in de tabel gebruikt worden:

FZ	zand	Lz3	leem, sterk zandig	Zs3	zand, sterk siltig
g1	zwak grindig	XXX	verrommeld		
Lz1	leem, zwak zandig	Zs1	zand, zwak siltig		

boring 1

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
50	FZ		geleidelijk	lichtgrijsbruin	bouwvoor
80	Lz3			lichtgrijs	verstoord, baksteengruis, ijzervlekken

boring 2

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
30	FZ		geleidelijk	lichtgrijsbruin	bouwvoor
80	Lz1			grijs	verstoord, ijzervlekken

boring 3

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
50	FZ		scherp	lichtgrijsbruin	bouwvoor
60	FZ		scherp	grijs	
80	Lz1			grijs	ijzervlekken

boring 4

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
45	FZ		scherp	lichtgrijsbruin	bouwvoor
60	FZ		geleidelijk	grijs	
70	Lz1		geleidelijk	lichtgrijs	
100	FZ		geleidelijk	grijs	
105	Lz1		geleidelijk	grijs	
110	FZ		geleidelijk	grijs	
120	Lz1			grijs	

boring 5

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
30	FZ		scherp	lichtgrijsbruin	bouwvoor
105	XXX		scherp	mix	
200	Lz1		geleidelijk	grijs	
210	Lz1			blauwgrijs	

boring 6

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
30	FZ		scherp	lichtgrijsbruin	bouwvoor
50	FZ		geleidelijk	grijs	
80	Zs3	g1	geleidelijk	grijs	ijzervlekken
100	FZ		geleidelijk	geelgrijs	
120	Lz1			grijs	ijzervlekken

boring 7

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
30	FZ		geleidelijk	lichtgrijsbruin	bouwvoor
50	XXX		geleidelijk	mix	
80	Lz1			oranjegrijs	ijzervlekken

boring 8

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
30	FZ		geleidelijk	lichtgrijsbruin	bouwvoor
40	FZ		geleidelijk	grijsbruin	
55	FZ		scherp	oranje	veel ijzervlekken
70	Lz1		geleidelijk	lichtgeelgrijs	
90	Zs1		geleidelijk	lichtgeelwit	
95	Lz1		geleidelijk	grijs	
100	Zs1		geleidelijk	lichtgeelwit	
120	Lz1			grijs	ijzervlekken

boring 9

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
45	FZ		scherp	grijsbruin	bouwvoor
60	FZ		geleidelijk	bruin	
100	Lz1			grijs	ijzervlekken